

ბიზნესსუბიექტების როლი საქართველოს ტურიზმის ინდუსტრიის განვითარებაში

თეიმურაზ ბაბუნაშვილი

ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი
საქართველოს ბიზნესის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი

თანამედროვე მსოფლიოში ტურისტული ინდუსტრია საკმაოდ სწრაფად ვითარდება, რაც გამოწვეულია ტურისტულ ბაზარზე მზარდი მოთხოვნებიდან გამომდინარე. ეს გამოიწვევია მოსახლეობის ეკონომიკურმა გაძლიერებამ მთელ რიგ ქვეყნებში. ამ მხრივ უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველო საგრძნობლად მზარდი ნაბიჯებით იმკვიდრებს ადგილს მსოფლიოს ტურისტულ რუკაზე, რაც განაპირობებს მსოფლიოს მრავალი ქვეყნის წარმომადგენლების დაინტერესებას ჩვენი ქვეყნისადმი. ამაში განსაკუთრებით გააქტიურებულია ტურისტული ინდუსტრიაში ჩართულ ბიზნესსუბიექტების როლი და მათი პოტენციალი: ტრანსპორტის, სასტუმრო ინდუსტრიის, მომსახურების სფეროს, გასტრონომიისა და ღვინის წარმოების კუთხით, რომელთა წარმომადგენლების ძალისხმევით შედეგად ჩვენს ქვეყანაში შემოსული ტურისტები ეცნობიან ქართულ კულტურას ტრადიციებს, მენტალობას, სამზარეულოს, ფლორას და ფაუნას და დატვირთული ემოციების ფონზე თან მიაქვთ ქართული სტუმართმასპინძლობის დაუვინყარი მოგონებები. ზემოთაღნიშნული ნათლად წარმოაჩენს სახელმწიფოსა და კერძო სექტორის აქტიურ თანამშრომლობას საქართველოში ტურისტული ინდუსტრიის უფრო გაფართოების მიზნით საერთაშორისო დონეზე.

საკვანძო სიტყვები: ბიზნესსუბიექტები, ტურიზმი, ინდუსტრია, პრიორიტეტი, ინფრასტრუქტურა.

ტურიზმის ინდუსტრიის განვითარება საქართველოს მთავრობის ერთ-ერთ პრიორიტეტულ მიმართულებად არის განსაზღვრული და აქედან გამომდინარე აქტიურად ხორციელდება როგორც დედაქალაქში, ასევე რეგიონებში, ინფრასტრუქტურული, სატრანსპორტო, სასტუმრო ინდუსტრიის და სხვა ლოკაციების კეთილმოწყობისა და მოწესრიგების კუთხით.

მსოფლიოს მრავალი ქვეყნისთვის ტურიზმი შემოსავლის ერთ-ერთ მთავარ წყაროს წარმოადგენს. ამ მხრივ საქართველოს მთელი წლის განმავლობაში შეუძლია ტურისტების მიღება რომლის საშუალებასაც იძლევა როგორც ბუნებრივი პირობები, ასევე, კერძო სექტორის გააქტიურება რაც მათთვის ძირითად ეკონომიკურ შემოსავალს განსაზღვრავს. აქვე უნდა აღინიშნოს ხელისუფლების როლი ამ პროცესებში, კერძოდ საქართველოს ტურისტული პოტენციალის წარმოჩენა საერთაშორისო დონეზე და ამის ნათელი დადასტურება იყო ბერლინში გამართული მსოფლიო ტურისტულ გამოფენაში „ბერნალიუმი“, სადაც საქართველო, როგორც მასპინძელი ქვეყანა ამ ღონისძიებისა, წარმოდგენილი იყო მისი მრავალფეროვნებით, როგორც ხელოვნების, გასტრონომიის, ღვინის დარბაზის და იმ ტრადიციების დემონსტრირებით, რაც ჩვენს ქვეყანას თავისი ადგილის დამკვიდრებაში უწყობს ხელს მსოფლიოს ტურისტული რუკაზე. ამ და სხვა ადგილობრივ თუ საერთაშორისო ღონისძიებებში, აქტიურად არიან ჩართული სხვადასხვა სფეროს ბიზნესსუბიექტები, რომელთა ძალისხმევით ეს ღონისძიებები სულ სხვა დატვირთვას იძენენ.

ცნობილია, რომ ტურისტების დიდი ნაწილი განვითარებული ქვეყნებიდან სტუმრობენ მათთვის სასურველ ადგილებს. ამ სახელმწიფოებიდან გამყვანი ტურიზმი 10%-ს აღემატება და ამ ქვეყ-

ნების რიცხვი დაახლოებით 2 ათეულს არ აღემატება. კოვიდის კრიზისამდე დასავლეთ-ევროპის, ჩრდილო-ამერიკის ქვეყნების და იაპონიის გარდა ავანსცენაზე გამოჩნდნენ უკვე აღმოსავლეთ-აზიის ქვეყნების, სპარსეთის ყურის, ჩინეთის, კორეისა და სხვა ქვეყნების წარმომადგენლები. საქართველოს ტურისტულ ბაზარზე ამ მხრივ საგრძნობლად გააქტიურებულია აფრიკის რიგი ქვეყნების ტურისტების შემოდინება. გაიზარდა ასევე რუსეთ-უკრაინის ომის შედეგად ამ ქვეყნებიდან შემოსულ მოქალაქეთა რიცხვი. ასე რომ ჩვენი ტურისტული ბაზარი საკმაოდ მრავალეროვანი და მრავალფეროვანი გახდა. ამის გათვალისწინებით გაიზარდა ჩვენი ქვეყნის მომსახურების სფერო და მასში დასაქმებული ჩვენი მოქალაქეების რიცხვი, ბიზნესსექტორში გაიზარდა მათი მწარმოებლობა, ამაღლდა სატრანსპორტო მომსახურების ხარისხი, კეძო სექტორი ცდილობს დაამკვიდროს საერთაშორისო სტანდარტები საკუთარი ინფრასტრუქტურის მოსაწყობად და სხვ. ზემოთ მოყვანილიდან გამომდინარე ხდება ის რეალობა, რაც წარმოჩნდება საქართველოს ეკონომიკის განვითარებაში ტურიზმის ინდუსტრიის ადგილზე და როლზე. აქ საჭიროა ხაზგასმით აღინიშნოს ის რომ ტურისტული ინდუსტრია გახდა ეკონომიკური მეცნიერების დაინტერესების ობიექტი, რომელიც მთლიანად ასახავს ქვეყნის ეკონომიკის სისტემაში ერთმანეთთან მჭიდროდ დაკავშირებული დარგებისა და სფეროების ფუნქციონალურ ერთობლიობას, ამას ემატება ტურიზმის ინდუსტრიის ორი სტრუქტურული დონე: მაკრო და მიკრო დონე, სადაც უშუალოდ ამ ინდუსტრიის სუბიექტები და მომხმარებლები სოციალურ-ეკონომიკურ სივრცეში არიან თანხვედრაში. ამასთან დაკავშირებით გაიზარდა მკვლევარებისა და პრაქტიკოსების ინტერესი, რომლებიც იცნობიერებენ მოთხოვნის მოცულობას ტურიზმში, რაც გარკვეულ წილად მოქმედებს ბიზნესში მონაწილე სუბიექტების საქმიანობაში ფასებზე, თვითღირებულებაზე, ხარისხზე, ასევე, ტექნოლოგიურ პროცესებზე და ა.შ.

ტურიზმის ეკონომიკური განვითარების საშუალებად მოხსენება ჯერ კიდევ 90-იანი წლებიდან დაიწყო, როდესაც ტურიზმს დაეკისრა შემდეგი ფუნქციები: ეკონომიკის ინფრასტრუქტურული განვითარება, ინვესტიციების მოზიდვა, როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე საზღვარგარეთ, ტურისტული პროდუქტების ტექნოლოგიის დახვეწა და ტურისტული ნოუ-ჰაუს გამარტივება, ნახალისება. ყოველივე ეს ამჟამადაც აქტიურად გამოიყენება, რაც ხელს უწყობს სამუშაო ადგილების შექმნას დასაქმების კუთხით, ასევე ინვესტიციებიდან გამომდინარე შემოსავლის მოცულობისა და მთლიანად ეკონომიკაზე ზოგადი ეფექტის მოხდენას, აქვე უნდა აღინიშნოს ტურიზმის პირველადი და მეორეადი ეკონომიკური ეფექტების მნიშვნელობა, რამდენადაც ეს ეფექტი ტურისტულ დანახარჯებთან კავშირში იმყოფება და ისინი ბიზნესისთვის საკმაოდ საინტერესო სფეროს წარმოადგენს, ასევე, ყურადღება უნდა გამახვილდეს იმ ფაქტზე, რომ ტურიზმი როგორც დამოუკიდებელი ცალკე სექტორი არ არსებობს. ამას უცხოელი ექსპერტებიც აღიარებენ და ისინი გამოსავალს ტურიზმის სხვადასხვა სექტორების ტრანსპორტის, სასტუმრო ინდუსტრიის, კვების ობიექტებისა და ფულის ხარჯვის სხვა მომსახურებაზე უნდა იყვნენ აქცენტირებული.

რაც შეეხება საქართველოში ტურისტული ინდუსტრიის დინამიკას, შემოსული და გასული ტურისტების შეფარდებითა ანალიზმა გვიჩვენა, რომ 2021 წელს შემოსული ტურისტების განეულმა დანახარჯებმა ქვეყნის ბიუჯეტში შეადგინა 1,24 მილიარდი აშშ დოლარი. ამ დროს საქართველოს მხრიდან უცხოეთში მოგზაურობის მიზნით გასული მოქალაქეების მიერ განეულმა დანახარჯმა შეადგინა 184,7 მლნ. აშშ დოლარი. რაც შეეხება 2022 წელს საერთაშორისო მოგზაურობიდან საქართველოს ეკონომიკამ 3,517 მილიარდი აშშ დოლარის შემოსავალი მიიღო.

საქართველოში ტურიზმის ინდუსტრიას დღეისათვის გარკვეული პრობლემები გააჩნია, რომლის გადაწყვეტა გარკვეულწილად შესაძლებელია, რამდენადაც აუცილებელია მომსახურების ხარისხის ამაღლება და მოსაწესრიგებელია უსაფრთხოების საკითხი, რომელიც კვლავ უპირველეს

ამოცანად რჩება. ვინაიდან ტურისტების ერთიან სივრცეში მოხვედრა ყოველთვის ვერ განსაზღვრავს განეული შრომის შედეგს და მიღებული კაპიტალი არაეფექტიანად გამოიყენება.

როდესაც საქართველოში ტურიზმის ინდუსტრიის პრობლემებზე კეთდება აქცენტი, ყურადღება გადატანილი უნდა იქნეს ისეთ მიმართულებებზე, სადაც არ არის საჭირო დიდი კაპიტალდაბანდების ჩადება. აქ არ უნდა დაგვავიწყდეს, ასევე, ის პოზიციები, თუ ტურისტების მრავლად შემოდინების პირობებში რთულდება მომხმარებელზე ყურადღების გამახვილება, ამისათვის საჭიროა მოძველებულის ახლებურად ჩანაცვლება ან განსხვავებული ფორმით სერვისის მიწოდება.

ასევე, თავისი სიმწვავეთ და მნიშვნელობით შეიძლება ითქვას, რომ ტურისტულ ინდუსტრიაში ლიდერ პოზიციაზეა ადამიანური რესურსების პრობლემა, როგორც სუბიექტური, ასევე ობიექტური სიძნელეებით. იკვეთება, კვალიფიციურ და პროფესიონალურ კადრების დეფიციტი. კიდევ უფრო მწვავედება ეკონომიკის სხვადასხვა სფეროებში დასაქმებულთა შრომითი უფლებების დაცვის რეალიზაცია და შედეგობრივი ეფექტი. ამ მდგომარეობის გამოსწორება ჩვენი აზრით შესაძლებელია მოხდეს უშუალოდ კერძო სექტორის გააქტიურებით და სახელმწიფოს შესაბამისი ინსტიტუტების მხრიდან ინვესტირების სწორი მიმართულებების განხორციელებით. საჭიროა საქართველოს ტურისტულმა ინდუსტრიამ გადახედოს ტურისტული შეთავაზებების „მენიუს“. დღეს სამწუხაროდ დივერსიფიცირებული და მრავალფეროვანი ტურისტული შეთავაზებების დეფიციტია, რაც თანამედროვე ტურისტის მოთხოვნას ვერ აკმაყოფილებს, რაც ტურისტული ბაზრის მომსახურებისა და შევსების აუცილებლობას მოითხოვს, ვინაიდან მიწოდება-მოთხოვნა ბაზარზე არათანაბრად ნაწილდება, არა და ქვეყნის საინვესტიციო პოლიტიკა არც თუ უმნიშვნელოდ აქტიურობს მაგრამ ეფექტი იგვიანებს. აქ კი ჩვენი აზრით, ყურადღება უნდა იქნეს გადატანილი ინფლუენსერ მარკეტინგზე, სადაც შესაბამისად ინვესტირების მასშტაბების გაზრდა უნდა მოხდეს.

დღეისათვის რიგ უცხოეთის ქვეყნებში კერძოდ, აშშ, კანადა, საფრანგეთი, იტალია და სხვა, ძალზე სეიოზული კაპიტალის ინვესტირება ხდება ქვეყნის ტურისტულ ინდუსტრიის ინფლუენსერ მარკეტინგში. აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ დღეს განვითარებული ტურისტული ინდუსტრიის მქონე თითქმის ყველა ქვეყანაში, ინფლუენსერი კამპანია ხორციელდება „ინსტაგრამზე“ - 80%, „ფეისბუქზე“ - 47% და „იუთუბზე“ - 37%.

საქართველოში ტურისტული ინდუსტრიის განვითარების მიმართულებები, ჯერ კიდევ ძიების პროცესშია და საკმაოდ ნელა მიმდინარეობს. არა და ამ კუთხით მოვლენების განვითარება უფრო მეტს იმსახურებს. კერძოდ, საქართველოს ტექნოლოგიურ სივრცეში ჯერ კიდევ 2019 წლიდან მოქმედებს საიტი <https://influencer.ge/> რომელიც გამოირჩევა საკმაოდ საინტერესო სახის მომსახურებით: ინფლუენსერ სტარატეგია, ინფლუენსერ ღონისძიება და ინფლუენსერ კონსულტაცია.

ყოველივე ეს მიაწოდებს კერძო სექტორის იმ ბიზნესსუბიექტების აქტივობაზე, რომელსაც ის თავისი ბიზნესინტერესებიდან გამომდინარე მეტი აქტიურობით აკეთებს ქვეყნის ტურისტული ინდუსტრიის განვითარების მიმართულებით. აქ შეიძლება გამოიკვეთოს როგორც ბიზნესის წარმომადგენელთა ვიწრო ინტერესები, ასევე საერთო სახელმწიფოებრივ დონეზე სულ სხვა ღონისძიებების პერსპექტივა.

ზემოთაღნიშულიდან გამომდინარე, არსებობს კიდევ ერთი საინტერესო პოზიცია: როგორ თანაფარდობაშია ერთმანეთთან ეკონომიკის მოცემულობისა და ტურიზმის ინდუსტრიის ზრდა.

მსოფლიოში ფართოდ გავრცელებულია და საკმაოდ აღიარებულია ორი სახის სხვადასხვა პოზიცია, კერძოდ: ერთი პოზიციის მიხედვით ქვეყნის ეკონომიკური წინსვლა და აღმავლობა კანონზომიერად და უცილობლად იწვევს ტურიზმის ინდუსტრიის განვითარებას; ხოლო მეორე პოზიციის თანახმად კი, ტურიზმის ინდუსტრიის დაჩქარებულმა და სტაბილურმა ზრდამ ქვეყნის ეკონომიკის

ზრდის პროვოცირება მოახდინა და როგორც იტყვიან შედეგიც დაიდო. ამასთან დაკავშირებით, სამეცნიერო სფეროს წარმომადგენლები ამტკიცებენ, რომ ქვეყნისთვის პრიორიტეტული უნდა იყოს ტურიზმის ინდუსტრიის ყოველმხრივი ხელშეწყობა და მთავარ პრიორიტეტად აღიარება, ხოლო მეორენი სრულად აღიარებენ საქართველოს გეოსტრატეგიულ მდებარეობას და შესაბამისად აქცენტირება კეთდება სატრანზიტო ფუნქციის შესრულებაზე. არა და ქვეყნის ეკონომიკის განვითარების ეს მიმართულება დღითიდღე უფრო ძლიერდება. შეიძლება აღინიშნოს ბოლო პერიოდში საქართველოს ჩართულობა ენერგეტიკული რესურსების (აზერბაიჯანი-ევროპა ელექტრო ენერგიის) ტრანზიტში. საქართველოს მხარეს ადეკვატური პოზიცია მხოლოდ მაშინ ექმნება, როდესაც კიდევ უფრო ჩაუღრმავდებით ორი ქვეყნისთვის მაგისტრალური მიმართულების ყველა შუქჩრდილებს შემდგომში გამოიკვეთება შესაბამისი ანალიზის შედეგად ადეკვატური პოზიცია.

ამრიგად საქართველოს ეკონომიკაში ტურიზმის ინდუსტრიაში ბიზნესსუბიექტების ადგილისა და როლის შეცნობა და მისი წარმოჩენა, მარტივ თემატიკას არ წარმოადგენს. მართლია გაეროს მსოფლიო ტურისტული ორგანიზაციის (UNWETO) პოზიცია, საერთოდ ტურიზმის ინდუსტრიის თაობაზე სრულიად ნათელია, მაგრამ ჩვენი აზრით, ამ კუთხით უთუოდ საჭიროა მეტი კონკრეტულობა. აქ ყურადღება უნდა იქნას გადატანილი როგორც პირდაპირ, ასევე არაპირდაპირ ინდუქციური და დედუქციური გზით საქართველოს ეკონომიკაზე მოქმედი და მასზე ამსახველი ფაქტების, მოვლენების და მონაცემების სრულად და სისტემურად გაანალიზებაზე.

ამ პოზიციის სრულად გაცნობიერება სერიოზული ნაბიჯია ტურიზმის სექტორში დღეს არსებული მოცემულობის წარმოსაჩენად და შემდეგ კი ტურიზმის ინდუსტრიის სრულიად ახალი რეალობის - მდგრადი ტურიზმის საზოგადოებრივი და ეკონომიკური მოვლენების სივრცეში შესაღწევად. ეს პირობა ძალზედ საყურადღებოა საქართველოსთვის, როგორც განვითარებადი ქვეყნისთვის. სწორედ ამ კუთხით იყო წარმოჩენილი გაეროს მსოფლიო ტურისტული ორგანიზაციის (UNWETO) პოზიცია და ამ უკანასკნელის მოთხოვნას, დიდი ღირებულება აქვს ჩვენი ქვეყნისთვის. ეს კი საბოლოო ჯამში ერთ ცალკე აღებულ ქვეყანაში, კერძოდ საქართველოში, ტურიზმის მდგრადობის რეალიზაციის მოცემულობას რეალობად აქცევს.

დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ როგორც დასაწყისში აღვნიშნეთ, საქართველოს გააჩნია უდიდესი პოტენციალი ტურიზმის ინდუსტრიის განვითარებაში მონაწილე ბიზნესსუბიექტების მხრიდან იმ მომსახურებების გაუმჯობესებაში და სრულყოფაში, რომელიც ქვეყნის ტურისტული განვითარების გადანეყვრის ამოცანას წარმოადგენს.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. დოლიკაშვილი ლ. „ტურიზმის საფუძვლები“, თბ. 2021;
2. კიკნაძე საბა - <https://turistuli.imiji.saqartvelos.rogorme.unda.gausuftaot>.
3. Lund – Durlacher – D – (2020), Turismos und Klimawandel berlin: Springer Berlin/Heidelberg.
4. Stehen j. Page, J.C. (2020) Turismos: a Modern synthesis, berlin: Taylor & Franceis Group.

The Role of Business Entities in the Development of the Tourism Industry of Georgia

Teimuraz Babunashvili

*Doctor of Economic Sciences, Professor
Georgian Business President of the Academy of Sciences*

SUMMARY

In the modern world, the tourism industry is developing quite rapidly, which is due to the growing demands of the tourism market. This was caused by the economic empowerment of the population in a number of countries. In this regard, it should be noted that Georgia is gaining a place on the world tourist map with significantly increasing steps, which causes the interest of representatives of many countries in our country. In this, the role of business entities involved in the tourism industry and their potential is especially activated: in terms of transport, hotel industry, service sector, gastronomy and wine production, as a result of the efforts of their representatives, tourists who come to our country get to know Georgian culture, traditions, mentality, mindset, flora and fauna, and busy. Against the backdrop of emotions, they bring with them unforgettable memories of Georgian hospitality. The above clearly shows the active cooperation of the state and the private sector in order to further expand the tourism industry in Georgia at the international level.

Key words: *business subject, tourism, industry, priority, infrastructure.*